

való egybenővése más és más lehet. Anélkül, hogy ehelyütt bővebben kiterjeszkednék Darvai tencionális elméletére, azt kívánom leszögezni, hogy Darvai szerint a jogi egységek a *jogszabályadás folyamatában foglalt ilyen idegen dolgok, amelyek bizonyos tencióval kapcsolódnak a folyamathoz*. Jogi egység Darvai szerint több van, ilyen mindenekelőtt a *jogi norma*, amely az „előírásoknak” alfaja. Szemben az erkölcsi normával, amely abszolút és posztulatív, a *jogi norma relativ és pozitív*. Más jogi egység például az *indikálás*, amely ahhoz, hogy jogi egységgé legyen, szintén relativ és pozitív alakot kell, hogy öltösson. A jogi egységeket Darvai nem sorolja fel kimerítően. Minden nem szemléletes (intelligibilis) folyamat jogi egységet rejt magában, amennyiben ez a folyamat az adresszátushoz, mint szabadon cselekvő lényhez, bizonyos fajta tencionálitással fordul és e lény cselekvésének relativ és pozitív ethikai szükségyszerűségét (jogi norma) indikációt, lehetetlenné tevést stb. ad. Szükséges azonban az is, hogy bizonyos specialis jellemvonása legyen a jogi egységeket létesítő folyamatoknak. Ilyen speciális jelleg három van. Az első az, hogy célokat követő és megvalósító emberek cselekvéseiről legyen szó. A második az, hogy az a hatalom, amelynek módjában van hátrányt (Übel) létesíteni a címzettel szemben, szuverén legyen és végül az, hogy a jogi hatalomnak, amely szuverenitással rendelkezik, erkölcsi jogosultsága legyen arra, hogy a következményeket alkalmazza.

Darvai rendszerének *objektivitása* ott jelentkezik, hogy a jogi egységeket létesítő folyamatoktól, habár a jogi egység ezekben a folyamatokban tentionaliter bennfoglaltatik, maga a jogi egység fogalmilag függetlenül megvan. A jogegység fogalma ontológiai lét, tekintet nélkül arra, hogy az emberi elme azt felismeri-e. A jogi egységek épügy léteznek, mint a logikai, erkölcsi, esztétikai egységek és léteznek akkor is, ha az ezeket felismerő, emberi ész értelem és érzés soha meg sem lett volna.

Látnivaló, hogy a munka elsősorban a filozófus munkája és ezért inkább a filozófushoz, mint a jogászhoz szól. Darvinnak jogfogalmi meghatározása is tehát a filozófia eredményeinek helyességétől függ. A kritika a túlzott objektivizmust és a messzire vitt tentionalizmust érintheti. Ami a jog fogalmával kapcsolatos eredményeket illeti, érdeműl tudom be, hogy a sokat vitatott normatant, a jog szempontjából is egészen új világitásba helyezi, s hogy nincs tekintettel a „Sein” és „Sollen” kategóriáira és a normákból teljesen kiküszöböli az akarás folyamatát. Evvel elkertülte azt a sziklát, amelyen például Somlónak és Radbruchnak metafizikájára nézetem szerint hajótörést szenvedett. Végső eredménye azonban a jóhímsert erkölcsi elismerési tanokkal mutat nagy rokonságot. Ez az eredmény viszont nem szükségszerű következménye filozófiai kiindulásának, úgy hogy alapos átgondolás után biztosabb talajon nyugvó meghatározáshoz is, vezethet Darvai új elméletébe helyezett meghatározása a jog fogalmának.

Ez esetben azonban valóban elmondható az, hogy könnyebb bírálatot gyakorolni, mint nagyot alkotni. Darvai munkája igen jelentős alkotás. Már formai megjelenése is, habár talán túltömör, de a logikai gondolatok tökéletes sora, mely nagy élvezetet okoz az olvasónak. Gondolataiban a továbbfejlesztés lehetőségének számtalan csírája nyugszik. Nemcsak a jogfogalomnak és evvel kapcsolatban a jogrendnek, hanem az egész világrendnek új, messzire elnyúló perspektíváját nyitja meg előttünk.

Dr. Kende Ernő.

Legújabb könyvek.

Dr. Tury Sándor Kornél: Az u. n. mérlegvalódisági elméletről. A „Magyar Jogi Szemle” különnyomata.